

І.О. Брюховецька,
здобувач кафедри страхування,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ОBOB'ЯЗKОВОЇ ФОРМИ СТРАХУВАННЯ ЖИТЛА ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Високими темпами зростає частина багатства у формі житла та іншої нерухомості, що належить фізичним особам. Діяльність громадян, спрямована на реалізацію права власності на житло, невід'ємна від ризику. Суспільно-господарська практика виробила низку методів і форм протидії ризикам, що загрожують нерухомості громадян, зокрема обов'язкове його страхування.

Доцільність запровадження обов'язкового страхування майна громадян в Україні зумовлена кількома причинами. По-перше, зростанням кількості стихійних лих та, як наслідок, матеріальних збитків.

Таблиця 1

Матеріальні збитки унаслідок надзвичайних ситуацій в Україні протягом 2011 – 2015 рр.

Дані про надзвичайні ситуації	2011	2012	2013	2014	2015
Загальна кількість надзвичайних ситуацій	187	191	208	240	256
Природного характеру	56	59	62	74	77
Матеріальні збитки, тис. грн.	102750	237551	352255	374582	423146

Тенденція поступового збільшення кількості надзвичайних ситуацій є характерною для України. Аналізуючи статистику їх виникнення, необхідно відмітити, що переважну частку від загальної суми збитків викликають події природного походження (30 %) [1].

Не зважаючи на велику кількість наукових робіт, присвячених критичному впливу природних катастроф на власність громадян, страхування нерухомості поки що не достатньо забезпечує суспільний інтерес. 79 %

житлового фонду знаходиться в приватній власності населення, отже, будь-який збиток відшкодовується за рахунок власних коштів.

Спеціалісти британського страхового ринку Lloyds виражають думку про збільшення частоти і масштабності катастроф за останні роки. За прогнозом в майбутньому ситуація посилиться ще сильніше – до 2050 року частота катастроф рівня урагану Катріна зросте в 4 рази, а економічний збиток від повеней до 2080 року майже в 5 разів перевищить сьогоднішній рівень. Американський центр досліджень стихійних лих і катастроф CRED наводить аналогічну статистику [2; 3].

Вивчення досвіду такого страхування в минулому показало, що воно мало позитивні результати. Зокрема, це стосується обов'язкового страхування будівель за часів Радянського Союзу. На нашу думку, відміна в Україні обов'язкової форми страхування будівель громадян в 1996 році була передчасною і необгрунтованою. Проти такого рішення виступали і місцеві органи влади.

Якщо звернутися до зарубіжного досвіду, то такі країни як Білорусь, Казахстан, Азербайджан вже зробили кроки по відродженню обов'язкової форми страхування нерухомості. Так, у Казахстані розроблено проект закону «Про обов'язкове страхування нерухомого майна фізичних осіб – власників нерухомості», за яким громадяни повинні страхувати 35 кв. м. від загальної площі нерухомого майна, а решта площі – страхується добровільно. Страхуванням буде займатися «державний фонд страхування нерухомого майна» – некомерційна організація у формі акціонерного товариства. На нашу думку, такий механізм не є досконалим. Негативною стороною є те, що не задіяними залишаються професійні учасники страхового ринку, які знають всі особливості страхування.

В Азербайджані обов'язковому страхуванню з 2011 року підлягають житлові будинки і адміністративні будівлі, квартири, нежилі приміщення, кімнати. Страховим випадком вважають ушкодження чи знищення майна внаслідок пожежі, зриву газу, замикання електропроводки, взриву парових котлів (або інших подібних установок), аварій водяних, теплових, каналізаційних труб, падіння предметів або їх частин, зіткнення з наземним

транспортним засобом, стихійних лих, дій третіх осіб. Страхування проводить Бюро, членами якого є 15 страхових компаній.

В Білорусі для населення, яке проживає в приватних будинках, був розроблений механізм страхування, що передбачав обов'язкову форму. Об'єктом обов'язкового страхування будівель, які належать громадянам, є майнові інтереси громадян Республіки Білорусь, іноземних громадян або осіб без громадянства пов'язані з пошкодженням чи втратою будівель.

В Російській Федерації після подій в Хакасії 2015 року, де внаслідок пожеж було знищено 6 тисяч житлових будинків, парламентарі поклали обов'язок на комітети з бюджету та регіональної політики розробити пропозиції щодо обов'язкового страхування житла.

На нашу думку, обов'язкове страхування будівель повинно здійснюватися на підставі законодавчого акту відповідно до ліцензії на такий вид обов'язкового страхування. Хоча розвинені країни Заходу переходять до обов'язково-договірних умов, коли принцип обов'язковості зберігається лише для страхувальника. Вважаємо, такий підхід для країни з низькою страховою культурою не є доцільним.

Проведення обов'язкового страхування будівель, що належить громадянам, може вирішити важливі завдання: надання страхового захисту кожному власнику будівель; зниження бюджетних витрат на відшкодування збитків за рахунок державних коштів; створити додаткове внутрішнє джерело для інвестицій за рахунок тимчасово вільних коштів страхових резервів; дозволить залучити страхових агентів до укладення договорів страхування та за їх активної участі підвищити страхову культуру серед населення.

Список використаної літератури

1. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.mns.gov.ua/content/national_lecture.html.
2. The Worlds Leading Insurance Market Lloyds [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lloyds.com.
3. Centre for Research on the Epidemiology of Disasters [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cred.be.